

Søe-Lieutenant-Selskabet.

11 - 11 - 1947.

Eksel. Nr. 2

Søværnet i det forløbne og i det kommende Aar.

Mine Herrer.

Atter i Aar har vort gamle Selskab vist mig den Ære at bede mig udfylde Saisonens første Foredragsaften, og jeg takker vor højtærede Formand og Bestyrelsen derfor.

Som jeg tidligere har sagt - men jeg vil gentage det for de unge, der maatte være til Stede - forekommer det mig, naar jeg staar overfor dette Selskabs Medlemmer, at meget af det, jeg vil sige - i hvert Tilfælde om det forløbne Aar - maa være kendt, og om de forskellige Forhold, jeg vil omtale er der i hvert enkelt Tilfælde Medlemmer, for hvilke Sagen er saa velbekendt, at de maaske endog vil kunne korrigere Enkeltheder, til Gengæld er det mit Haab, at andre saa vil kunne se Spørgsmaalet uddybet og derved faa Udbytte deraf.

Men inden jeg gaar over til det mere konkrete Emne, var det maaske paa sin Plads nu i Aar, hvor Krigen er kommet lidt paa Afstand og hvor vi dog kan overse nogle af Erfaringerne, at se lidt paa et dansk Forsvars Maal og Muligheder.

Det er et fundamentalt Spørgsmaal ikke alene for os, der har viet vort Liv til Arbejde direkte i Forsvarets Tjeneste, men ogsaa for alle, der overhovedet beskæftiger sig med Forsvarstanken.

I tidligere Tid, da vi havde en Officersskole, hvor

Stabsfagene var en væsentlig Del af Undervisningen, og hvor der blev afholdt Søkrigsspil, var disse Emner særdeles ofte under Diskussion, og naar disse Ting ikke er kommet i Gang endnu, skyldes det den næsten katastrofale Personelmangel, Søværnet for Tiden lider under, og som vil være nogle Aar endnu. Men saare vigtigt er det igen at komme i Gang med en Stabsuddannelse. Det mærkes tydeligt, at denne Side af Uddannelsen har maattet ligge stille. De unge kan ikke selv gøre for det, men saadan er det. Det eneste, vi foreløbig har kunnet gøre er at sende to Søofficerer til et Stabskursus i Sverige, hvorfra vi altid før Krigen havde saa gode Erfaringer.

Søkrigsspil maa vi ogsaa se at komme i Gang med, naar der igen er Mulighed for det, selv om vort flydende Materiel endnu er saa ringe, at der ikke er meget at roquere rundt med.

Formaalet med et Lands Forsvar maa altid bestemmes af Landets Udenrigspolitik.

Har Landet imperialistiske Aspirationer - som Norden under Vikingetiden, Frankrig under Napoleon eller som Tyskland havde under Bismarck, Kejser Wilhelm og Hitler - maa de væbnede Styrker udbygges og svare dertil.

Har man som England og i nogen Grad Holland et stort Kolonirige at forsvare, maa man være i Stand til at sikre sine Forbindelseslinier, beskytte egen Skibsfart og angribe Modstandernes.

Og har man kun den Opgave at forsvare eget

Territorium - som i nyere Tid f.Eks. de skandinaviske Lande - maa Forsvaret indrettes herpaa og vil altid være væsentlig mere beskedent, end om man vilde drive Expansion - og Angrebspolitik.

For Danmarks Vedkommende var vor Storhedstid forbi med Englændernes Ran af Flaaden i 1807 med den derpaa følgende Adskillelse mellem Danmark og Norge.

Treaarskrigen maa betragtes som Dæmpning af et Oprør og 1864 et Forsvar mod Tysklands første Expansionsforsøg.

Tyskland var derfor vor naturlige Fjende og de kommende Forsvarsordninger gik ud paa det saakaldte "Tverforsvar", idet en Forsvarslinie tænktes lagt tværs over Sjælland over Kjøbenhavn, Store Bælt, Fyn og Jylland.

Først i Halvfemserne kom den egentlige Neutralitetstanke frem, hvor Hovedvægten blev lagt paa under alle Tilfælde at søge at holde Landet uden for en Krig, og lykkes det ikke, da at bekæmpe Angrebet, hvor det end maatte komme frem.

Dette Princip er af Landets Regering fortsat blevet fastholdt, hvilket bl.a. fremgaar af Neutralitetserklæringen i 1914 og 1939.

Vi ser derfor saadan paa det, at Danmarks væbnede Styrker har to Formaal. For det første ved sin blotte Existens at medvirke til at en Angriber betænker sig paa at trænge ind i vort Land og krænke vore suveræne Rettigheder.

Hertil kræves dels, at Forsvaret er vel udbygget, dels at eventuelle Angribere ved at det vil blive brugt.

Det andet Formaal er at kæmpe, hvis Landet alligevel skulde blive angrebet, føre en Existenskamp.

Hvilke Muligheder har nu et dansk Forsvar i Dag og i de nærmeste kommende Aar for at løse disse Opgaver?

Der vil her fra mange Sider straks blive sagt: Atombomben.

De karakteristiske Træk ved Atombomben i Forbindelse med andre af Krigens "nye" Vaaben er dels Fjernvirkningen, der dog ogsaa gælder andre moderne Kampmidler, dels den overordentlige store Effektivitet.

Ved Fjernvirkningen forstaar jeg her, at Udgangspunktet kan ligge langt fra Virkningsstedet uden menneskelig Medvirken undervejs. Dette er opnaaet ved fjernstyrende Luftfartøjer og ved de moderne Raketvaaben.

Den ofte diskutererede Mulighed at smugle en Kuffert med Atomsprængstof ind i en By og saa gaa hjem og trykke paa en Knap, naar man vil have det til at explodere, er jo ogsaa en Form for Fjernvirkning, og maa sikkert ses i Øjnene, men det ligger dog vistnok endnu noget ud i Fremtiden, hvorimod radiostyrede Luftfartøjer og Raketbomber allerede er en Realitet, som stadig er under Udvikling.

Atombombens Effektivitet er vel kendt af alle, og jeg er stadig af den Formening, at det Faktum, at man er kommet til Udnyttelsen af Atomenergien er det største Spring

i Menneskehedens tekniske Historie siden Ilden blev taget i Brug og som Professor Niels Bohr forleden Dag understregede i sit Foredrag for Studenterne, ogsaa i vor hele erkendelsesteoretiske Syn paa Tilværelsen.

Men ogsaa som Vaaben i Krig er det et Spring i Udviklingen, men den gamle Lære, at ethvert nyt Vaaben avler sit Modvaaben synes imidlertid ogsaa at gælde her.

Men indviklet er det blevet og dyrt er det blevet, det ligger ikke for de smaa Lande at experimentere med det.

Om man senere, naar det har taget fastere Former, ogsaa i de mindre Lande skal til at anskaffe saadant Materiel, er en anden Sag - og jeg vil sige højst sandsynligt.

Men skal man nu helt lade sig forskrække af Atomvaabnene og af Hensyn til dem fuldstændigt opgive ethvert Forsvar?

Nej, ingenlunde.

I de sidste 100 Aar har man været klar over at Danmark ikke med Udsigt til Held isoleret vilde kunde tage Kampen op mod en Stormagt. Deri er for os intet Nyt, det gælder stadigt - indtil Atombomben mulig igen ad Aare skuld give de smaa Lande Chancer, som de ikke tidligere har haft, kun en svag Mulighed, jeg dog ikke vil lade unævnt.

Men naar vi nu holder os til de nærmeste - skal vi sige 10-15 Aar - mod hvilke Objekter vil Atombomben saa blive brugt?

Saa vidt man kan se kun mod ubetinget 1'Klassen
Maal. At København kan blive et saadant Maal kan ikke be-
strides, men er næppe sandsynligt, maaske ogsaa af Hensyn
til, at en angribende Magt vil have Brug for København, sær-
lig Havnen.

I hvert Tilfælde vil det nok vare nogle Aar, inden
Danmark er udsat for Atomangreb, med de forholdsvis faa Bom-
ber, der inden for en nærmere Aarrække kan være til Disposi-
tion, maa man gaa ud fra, at der mellem Stormagterne er vig-
tigere Maal for deres Bomber.

Men selvfølgelig maa vi ved Opbygningen af vort
Forsvar ogsaa nu se paa længere Sigt.

Naar den Tid kommer, hvor Atombomberne findes i
stort Antal, maa vi regne med at være lige saa meget udsat
som andre Lande, hvis vi bliver inddraget i en Krig.

Men trods det, vil der sikkert gaa meget forud -
i hvert Tilfælde paa sekundære Krigstheatre - og man maa
stadig regne med en udstrakt Brug af de "gamle" Vaaben - na-
turligvis teknisk forbedrede, men der maa vi jo saa følge
med.

I en saadan Periode vil et dansk Forsvar ingenlunde
være uden Betydning.

Endelig vil man ved et Bombardement, det være sig
med Atombomber eller andre Bomber aldrig kunne besætte et
Land. Hertil kræves Tropper og Vaaben overført ad Søvejen og
gennem Luften.

Alt dette skulde føre til den Konklusion, at der af Hensyn til Atombomben ikke skulde være nogen Grund til at opgive vort Lands Forsvar.

Men der er ogsaa andre moderne Vaaben, som man bør tage med i denne Diskussion, ikke mindst de moderne store Raketaaben.

Man kan i Almindelighed sige, at en kommende Krig bliver af et Omfang, og en Intensitet som aldrig er set før, forfærdeligere end nogen tidligere Krig.

Men netop derfor maa alt gøres for om muligt at holde vort Land udenfor og lykkes dette ikke, maa Værnene være saa vel udbyggede og Personellet saa vel uddannet, at man for det første har Mulighed for at slaa mindre eller daarligt uddannede Styrker tilbage, hvad der maaske kan tænkes at blive aktuelt, hvis Fjenden er stærkt engageret andre Steder, og dernæst i hvert Tilfælde har Mulighed for at "holde" saa længe, indtil den anden Part ser sin Fordel i at gribe ind.

Man vil sikkert bedst kunne betegne et dansk Forsvars Opgave under et Angreb som et Katastrofe-Forsvar.

Men foruden disse rent tekniske Betydninger, der kan være alvorlige nok, ligger der for os ogsaa de moralske og etiske Synspunkter, der saa klart fører til det Standpunkt, at det baade er uværdigt og fejgt ikke at ville forsvare sig.

Admiral Wenck citerede endog ofte det Citat fra Cyrano de Berjerac, hvor der siges: "Den Kamp er stoltest,